

Абишев Жандос Бахытовичтың

6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығы бойынша (PhD) философия докторы дәрежесін алуға ұсынылған «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің
ПІКІРІ

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның жалпы ғылыми және жалпы мемлекеттік бағдарламалармен (практиканың және ғылым мен техника дамуының сұраныстарымен) байланысы

Қазіргі таңдағы талаптарға сай әлеуметтік өзгерістер өскелен үрпақтың денсаулығы жағдайларына аланнатушылық тудырып отыр. Бала құқықтары туралы Конвенцияда және «Балалардың өмір сүруін, қорғауын және дамуын қамтамасыз ету туралы Дүниежүзілік декларация» құжатында қазіргі заманғы денсаулық сақтау саласы басым бағыт болуы тиіс деп атап көрсетіледі. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Занда балалардың денсаулығын сақтау мен нығайту басым міндет ретінде бөлінген. Осы проблеманың аспектісінде оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастырудың маңыздылығы олардың физикалық, психикалық және әлеуметтік әл-ауқатын сақтау және жетілдіру қажеттілігінен туындайтын өзекті мәселе екенін дәлелдейтін жағдай.

Осы орайда, Ж.Б.Абишевтің «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы бастауыш мектепте жаңаша оқыту әдістемесі оқушының шығармашылық қабілетін қалыптастырудың жүйелік сипаты көкейкесті мәселелерді қарастырады.

2. Диссертацияға қойылатын (ғылыми дәрежелер беру ережелерінің 9-10 тармағында және ғылыми қызыметкерлердің тиісті мамандықтарының төлкүжаттарында) талап деңгейіндегі ғылыми нәтижелері

Ж.Б.Абишевтің зерттеу жұмыстарын сараптау әзденушінәі келесі ғылыми жаңалықтарға қол жеткізгендігін көрсетеді:

1. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың теориялық негіздері ашып көрсетілген.

2. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі жобаланған, өлшемдері, деңгейлері мен көрсеткіштері анықталған.

3. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың педагогикалық шарттары айқындалған.

4. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың педагогикалық шарттарының тиімділігі эксперименттік тексеруден өткізілген.

3. Ізденушінің диссертациясында тұжырымдалған әрбір нәтижесінің, тұжырымдары мен қорытындыларын негізделуі және шынайылық дәрежесі

Диссиденттүң зерттеу жұмысының ғылыми дәрежесінің жоғарлығы оның нәтижелерінің дәлдігі мен шынайылығында. Ізденушінің әдіснамалық негіздерге сүйеніп айқындаған теориялық дәйектілігімен, зерттеу тақырыбы бойынша әдебиеттерге жасалған жан-жақты талдауымен және оларды зерттеу барысында негізге алғынуымен, мәселені талдауға сәйкес келетін кешенді әдіс-тәсілдерді пайдаланумен; оқу-тәрбие мен әдістемесінің тиімділігі тәжірибелік эксперименттік жұмыс барысында тексеріліп, нәтижесінің байланыс қызметі және оқу-тәрбие үрдісінде қазақ халық педагогикасының құралдары енгізілүмен қамтамасыз етілген.

Бірінші нәтиженің дәлдігі мен шынайылығы болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың теориялық негіздері ашып көрсету негізінде «денсаулық», «денсаулық мәдениеті», «болашақ бастауыш сынып мұғалімінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлығы» және «бастауыш сынып оқушыларының денсаулық мәдениеті» ұғымдарының нақтылануы көрсетеді.

Екінші нәтиженің дәлдігі мен шынайылығын болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың жүйелік, іс-әрекеттік, жеке тұлғаға бағдарлы, аксиологиялық, антропологиялық, мәдениеттанушылық негізделген құрылымдық-мазмұндық моделі жобалануы, өлшемдері, деңгейлері мен көрсеткіштерінің анықталуы айғақтайды.

Үшінші нәтиженің дәлдігі мен шынайылығы болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың педагогикалық шарттарының айқындалғандығымен сипатталады.

Төртінші нәтиженің дәлдігі мен шынайылығына болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың педагогикалық шарттарының тиімділігі эксперименттік тексеруден өткізілгендей көз жеткізеді.

4. Ізденушінің диссертациясында тұжырымдалған әрбір ғылыми нәтижесі (қағидасы) мен қорытындысының жаңалық дәрежесі

Бірінші нәтиженің жаңалығы, себебі автор «денсаулық», «денсаулық мәдениеті» ұғымдарын нақтылай келе «болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлау - оқушылардың денсаулығын сақтау және нығайтуға тұрақты мотивациясы қалыптасқан, теориялық білім, іскерлік, дағдыларын арнайы практикалық іс-әрекетке бағдарланған әдістеме негізінде нақты жағдайларды ескере отырып, тиімділікпен қолдана білуін қамтамасыз ететін жеке тұлғалық көрсеткіштерінің жиынтығы ретінде бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға қажетті жалпы педагогикалық, сондай-ақ арнайы

әдістемелік білім қорын менгертуді талап етеді» деген анықтама беріп, алғаш рет «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлау» ұғымын ғылыми тезаурұса енгізген.

Екінші нәтиженің жаңалығы, өйткені болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың мотивациялық, когнитивтік, іс-әркеттік және рефлексивтік компоненттер құрайтын жаңа құрылымдық-мазмұндық моделі жобаланған, өлшемдері, деңгейлері мен көрсеткіштерін анықтаған.

Үшінші нәтижейің жаңалығы, болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлауда жүзеге асырылуы көзделген бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға деген ішкі мотивациясының дамуынң өзектендірілуі, оку-әдістемелік қамтамасыз ету және типтік оку жоспарымен оқылатын пәндердің мазмұнына бағдар ұстану, әр түрлі жұмыс формалары мен әдістерін (оку және окудан тыс) пайдалану, практикалық дағдыларды менгеруін қамтамасыз ететін белсенді педагогикалық іс-әрекетке жұмылдыру, педагогикалық-профессорлық құрамның, қоғамдық ұйымдардың, ата-аналардың іс-әрекетінің үйлесімділігі және бағыттылығы сияқты педагогикалық шарттардың айқындалғы дәлелдейді.

Төртінші нәтиженің жаңалығы болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың педагогикалық шарттарының тиімділігі эксперименттік тексеруден өткізілген «Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша Типтік оку жоспарына сәйкес пәндер бағдарламаларына және өтілетін практикалардың бағдарламаларына қосынышалар, әдістемелік ұсыныстар, «Бастауыш сынып оқушыларының денсаулық мәдениетін қалыптастырудың педагогикалық негіздері» элективті курсының оку-әдістемелік кешені, электронды оқулықтар, оқыту семинары және дөңгелек үстел материалдар дәлелдейді.

5. Алынған нәтижелердің ішкі бірлігінің бағалануы

Зерттеу жұмысы ішкі біртұтастығымен алынған нәтижелер мен зерттеу пәні, мақсаттары мен міндетттерінің өзара үйлескен сабактастырын сипаттап көрсеткен.

6. Ізденушінің алған нәтижелерінің тиісті өзекті мәселені, теориялық және қолданбалы міндетті шешуге бағытталғандығы.

Диссертациялық жұмыстың әрбір тақырыптары арасындағы байланыс бір-бірімен тығыз сабактасқан. Зерттеу жұмысының өзара ішкі бірлігі анық байқалады. Диссидентант, тақырыптың зерттеу логикасына сәйкес диссертацияның бірінші бөлімінде, ғылыми әдебиеттерге, зерттеулерге, жинақталған тәжірибелерге сүйене келе «денсаулық», «денсаулық мәдениеті», «оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыру» ұғымдарының мәндік сипаттамасы, болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың

құрылымдық-мазмұндық моделі ұсынылған және болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың тиімділігін қамтамасыз ететін педагогикалық шарттар негізделген. Екінші бөлімде болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлаудың мазмұны, формалары, әдістері және педагогикалық шарттардың тиімділігін тексеру бойынша тәжірибелік-эксперимент жұмысының нәтижелерін талдау және баға беру көрініс алған. Диссертацияның мазмұны зерттеу мақсатына, талаптарына сәйкес келеді және зерттеу нәтижелері жұмыстың ғылыми болжамын толық дәлелдейді. Диссертант жұмысты зерттеу міндеттерінің шешіміне, талабына сәйкес жүргізген.

7. Диссертацияның негізгі қағидасының нәтижесінің, тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануының толықтылығына растама

Диссертациялық зерттеу нәтижесінде алғынған қорытындылар мен тұжырымдар 12 ғылыми еңбекте (9 ғылыми мақала), оның ішінде 3 - ҚР БФМ Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, 1 – Thomson халықаралық ақпараттық базасына кіретін шетелдік басылымда, 5-халықаралық және республикалық (Қазақстан) деңгейдегі ғылыми – практикалық конференциялардың материалдар жинағында және 1-электронды оқулық, 2 – әдістемелік нұсқауларда көрініс тапты.

8. Аннотацияның диссертация мазмұнына сәйкестігі.

Диссидент Ж.Б.Абишевтің «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлау» тақырыбына ұсынған аннотация диссертацияның мазмұнына толық сәйкес келеді

9. Диссертация мазмұндағы және рәсімделуіндегі кемшіліктер

Ж.Б.Абишевтің диссертациялық жұмысында төмендегідей кейір кемшіліктер орын алған.

1. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушыларының денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлауда анықталған педагогикалық-профессорлық құрамның, қоғамдық үйымдардың, ата-аналардың іс-әрекетінің үйлесімділігі және бағыттылығы сияқты педагогикалық шарттың жүзеге асырылуын теренірек қарастырған жөн болар еді.

2. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушыларының денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлауда қыз балалар мен ер балалардың физиологиялық даму ерекшеліктеріне мән берілмеген.

3. «Бастауыш сынып оқушыларының денсаулық мәдениетін қалыптастыру негіздері» элективтік курсының бағдарламасының «Бастауыш сынып оқушыларының денсаулық мәдениетін қалыптастыру-қазіргі мектептің басымдылықты бағыты» атты бірінші модульдің мазмұнына «Қазақстан ғыламдарының оқушылардың денсаулық мәдениетін проблемасының зерттелуіне қосқан үлесі» айдарымен арнайы тақырыпша қосқанда, келешекте магистранттар мен докторанттар үшін маңызы зор болар еді. Бұл айтқан кемшіліктер мен ескертпелер диссертациялық жұмыстың құндылығын төмендетпейді.

10. Диссертацияның ғылыми дәрежелер беру ережелерінің екінші бөлімінің талаптарына сәйкестілігі

Ізденуші Абишев Жандос Бахытовичтың 6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығы бойынша (PhD) философия докторы дәрежесін алуға ұсынылған «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың денсаулық мәдениетін қалыптастыруға даярлау» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым саласындағы министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бакылау Комитеті бекіткен «Ғылыми дәрежелер беру тәртібі туралы Ережесінің» 9-10 тармағының талаптарын қанағаттандырады. Ізденуші Ж.Б.Абишевке 6D010200 – Бастауыш оқытуудың педагогикасы мен әдістемесі мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық.

Ресми рецензент:
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық
университетінің профессоры, п.ғ.д.

